

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY

LIBRARY REVIEW

Rocznik 85

2017

zeszyt 2

Kwartalnik „Przeгляд Biblioteczny” jest wykazywany na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z liczbą 9 punktów

TREŚĆ

ARTYKUŁY

- ANDRZEJ MĘŻYŃSKI: Związek Bibliotekarzy Polskich w IFLA. Początki współpracy. 147
- MAGDALENA WÓJCIK: Rola wizualizacji danych w komunikacji naukowej. Nowe sposoby wizualizacji danych 157
- MAŁGORZATA CZERWIŃSKA: Tyflografika – szansa na nowe oblicze książki niewidomego i obecność jej użytkowników w świecie informacji? W kręgu rozważań bibliologiczno-tyflogicznych. 169
- MONIKA BIESAGA: *Hantbuch far Bibliotekn* – podręcznik dla bibliotek żydowskich z okresu międzywojennego 185

SPRAWOZDANIA

- „Innowacyjna biblioteka w erze cyfrowej”. Konferencja międzynarodowa (Jasna, Słowacja, 3-4 kwietnia 2017 r.) (*Anna Książczak-Gronowska, Grzegorz Kłębek*). 197
- Wokół Paula Ladewiga i jego *Katechizmu biblioteki*. Konferencja naukowa (Bydgoszcz, 24-25 kwietnia 2017 r.) (*Hanna Langer*) 202
- „Polskie/polonijne dziedzictwo piśmiennicze w zbiorach zagranicznych – problematyka i warsztat badawczy, rezultaty i perspektywy badań” (Warszawa, 25-26 maja 2017 r.) (*Agnieszka Chamera-Nowak*). 206

RECENZJE I PRZEGLĄDY PIŚMIENNICTWA

- User Experience in Libraries. Applying Ethnography and Human-Centered Design*. Ed. by Andy Priestner and Matt Borg. New York: Routledge, 2016. (*Agnieszka Wolańska*). 219
- Przeгляд piśmiennictwa krajowego (*Barbara Koryś*) 223
- Z lektur zagranicznych (*Jacek Wojciechowski*) 228

Z ŻYCIA SBP. 245

KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO 2016 (Oprac. *Dorota Grabowska*) 253

KOMUNIKATY

Nagroda Naukowa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich im. Adama Łysakowskiego za rok 2016 (*Jadwiga Sadowska*) 279

WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW 280

ANDRZEJ MĘŻYŃSKI
e-mail: a.mezynski@gazeta.pl

ZWIĄZEK BIBLIOTEKARZY POLSKICH W IFLA. POCZĄTKI WSPÓŁPRACY

Andrzej Mężyński, dr hab. nauk historycznych, w latach 1961-2003 pracował w bibliotekach naukowych, m.in. w Bibliotece Kórnickiej PAN (1961-1980), w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie, później dyrektor Biblioteki Sejmowej. W latach 2003-2009 profesor w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa w Uniwersytecie Wrocławskim. Współzałożyciel (1988) i wiceprezes Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego. Autor dziewięciu książek dotyczących bibliotekoznawstwa, historii książki polskiej w XIX i XX w., historii polskich bibliotek w czasie II wojny światowej, ostatnia z nich, to *Biblioteki Warszawy w latach 1939-1945* (Warszawa 2010).

SŁOWA KLUCZOWE: Związek Bibliotekarzy Polskich 1928-1939. IFLA 1928-1939.

ABSTRAKT: **Teza/cel artykułu** – artykuł przypomina okoliczności historyczne, w których Związek Bibliotekarzy Polskich wstępował w 1928 r. do IFLA. Opisany jest udział polskich bibliotekarzy w pracach tej organizacji, przede wszystkim w jej dorocznych sesjach, a również w dwóch podkomisjach IFLA. **Metody** – podstawowym źródłem było wydawnictwo IFLA: *Actes du Comité international des bibliothèques*, wykorzystano również polskie publikacje źródłowe i dokumentacyjne. **Wyniki/wnioski** – Polska wcześniej wstąpiła do IFLA zyskując przez to możliwość śledzenia najnowszych tendencji w bibliotekarstwie światowym, a niektóre z nich wprowadzając w życie. Wkład merytoryczny w prace IFLA nie był znaczący – polskie bibliotekarstwo organizowało się wtedy po okresie zaborów i nie zdołało wyłonić jeszcze ośrodków myśli bibliotekarskiej.

MAGDALENA WÓJCIK
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Jagielloński
e-mail: magda.wojcik@uj.edu.pl

ROLA WIZUALIZACJI DANYCH W KOMUNIKACJI NAUKOWEJ. NOWE SPOSOBY WIZUALIZACJI DANYCH

Magdalena Wójcik, dr, adiunkt w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują problematykę nowych form komunikacji w Internecie, w tym szczególnie mediów społecznościowych i ich związków z działalnością instytucji książki. Najważniejsze publikacje to: *Web 2.0 w działalności usługowej instytucji książki* (Kraków, 2013), *Rozszerzona rzeczywistość – potencjał badawczy z perspektywy bibliologii i informatologii*, *Przegląd Biblioteczny* 2014, R. 82, z. 4, s. 565-581 oraz *The Use of Web 2.0 Services by Urban Public Libraries in Poland: Changes over the Years 2011-2013*, *Libri* 2015, Vol. 65, Issue 2, pp. 91-103.

SŁOWA KLUCZOWE: Badania naukowe. Druk 3D. Hologramy. Wirtualna rzeczywistość. Rozszerzona rzeczywistość. Wizualizacja danych.

ABSTRAKT: **Teza/cel:** Przedmiot artykułu stanowi zagadnienie wizualizacji danych w nauce. Celem artykułu jest dokonanie systematycznego przeglądu nowych sposobów i narzędzi wizualizacji danych naukowych. **Metoda:** Zastosowano metodę analizy i krytyki piśmiennictwa. Dokonano przeglądu piśmiennictwa z lat 2010-2015 biorąc pod uwagę publikacje w języku polskim i angielskim. Zebrane piśmiennictwo poddano kategoryzacji, celem wyodrębnienia kluczowych trendów w wizualizacji danych naukowych. Analizy piśmiennictwa dokonano w oparciu o wyszukiwanie w bazach Biblioteki Narodowej, katalogu WorldCat oraz zagranicznych bazach danych, które przeszukano za pomocą narzędzia Google Scholar. Uzupełniając dokonano także przeglądu zasobów sieciowych, w tym szczególnie blogów i portali branżowych. **Wyniki:** Do najczęściej omawianych sposobów wizualizacji danych za pomocą nowych narzędzi należą: infografiki, postery, hologramy, druk 3D oraz wizualizacje tworzone w środowisku wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości. **Wnioski:** Ważnym problemem wymagającym rozwiązania jest przetwarzanie dynamicznych, rozległych i nieustrukturyzowanych zbiorów danych, które wymykają się tradycyjnym analizom. Potrzebne jest tworzenie wizualizacji danych w taki sposób, by były one dla użytkowników angażujące, interaktywne i sprzyjały immersji.

MAŁGORZATA CZERWIŃSKA
Uniwersytet Zielonogórski
e-mail: gosiajoanna@wp.pl

TYFLOGRAFIKA – SZANSA NA NOWE OBLCZE KSIĄŻKI NIEWIDOMEGO I OBECNOŚĆ JEJ UŻYTKOWNIKÓW W ŚWIECIE INFORMACJI? W KRĘGU ROZWAŻAŃ BIBLIOLOGICZNO- -TYFLOLOGICZNYCH

Małgorzata Czerwińska, dr hab. nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii; związana również z pedagogiką specjalną, zwłaszcza tyflopädagogiką; bibliotekoznawca, specjalista z zakresu informacji naukowej, nauczyciel; dziennikarz, profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego. Przewodnicząca Rady Naukowej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze. Autorka ponad 80 publikacji recenzowanych (książki, wydawnictwa pod redakcją, hasła encyklopedyczne, artykuły w pracach zbiorowych i czasopismach) i około 250 publikacji prasowych (publicystyka społeczno-kulturalna, wywiady, felietonistyka, recenzje).

SŁOWA KLUCZOWE: Tyflografika. Ilustracja. Reprezentacja wypukła. Niewidomy. Procesy poznawcze. Edukacja. Rehabilitacja. Wykluczenie informacyjne. Inkluzja społeczna.

ABSTRAKT: **Teza/cel artykułu** – Opracowanie niniejsze jest próbą usystematyzowania podstawowej wiedzy z zakresu problematyki tyflografiki, czyli reprezentacji dotykowej dla niewidomych, tyflopsychologicznych uwarunkowań jej redagowania, produkcji, jej funkcji w procesie edukacji i rehabilitacji oraz inkluzyjnego znaczenia dla społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością wzroku, w tym dostępu do informacji i dóbr kultury. Celem jest wprowadzenie zagadnień rysunku reliefowego, jako elementu książki niewidomego, do obszaru nauk bibliologicznych. **Metody badawcze** – Na podstawie źródeł publikowanych i niepublikowanych oraz obserwacji uczestniczącej przedstawiono porównawcze ustalenia pojęciowe i terminologiczne z zakresu tradycyjnej ilustracji książkowej i tyflografiki. **Wyniki i wnioski** – Dokonano zwięzłego opisu genezy i rozwoju tyflografiki na świecie i w Polsce, koncentrując się na fundamentalnym znaczeniu działalności Martina Kunza. Zaprezentowano współczesną systematyzację tyflografiki. Opierając się na podstawowej wiedzy tyflopsychologicznej na temat specyfiki procesów poznawczych u niewidomych, nakreślono kluczowe zasady przygotowywania poprawnych merytorycznie przedstawień tyflograficznych. Rozważania kończą postulaty badawcze oraz praktyczne, których realizacja warunkuje wypełnianie przez tyflografikę funkcji poznawczych, kształcących, wychowawczych, rozrywkowych, informacyjnych, edukacyjnych i rehabilitacyjnych.

MONIKA BIESAGA
Instytut Judaistyki
Uniwersytet Jagielloński
e-mail: monikabiesaga@gmail.com

HANTBUCH FAR BIBLIOTEKN – PODRĘCZNIK DLA BIBLIOTEK ŻYDOWSKICH Z OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO

Monika Biesaga, doktorantka na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat żydowskich bibliotek publicznych w międzywojennej Polsce. Ukończyła studia magisterskie na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo (Uniwersytet Jagielloński, 2012) oraz judaistyka (Uniwersytet Jagielloński, 2013). Stypendystka m.in. Israeli Government, Rothschild Foundation (HaNadiv) Europe oraz Center for Urban History of East Central Europe. Obecnie pracuje na stanowisku Reference Specialist w British Library w Londynie.

SŁOWA KLUCZOWE: Biblioteki żydowskie. Biblioteki robotnicze. Podręczniki dla bibliotek – Polska – 1918-1939.

ABSTRAKT: **Teza/cel artykułu** – W artykule omówiony został prawdopodobnie jedyny podręcznik dla bibliotek żydowskich, który został opublikowany w międzywojennej Polsce. *Hantbuch far bibliotekn* (pol. Podręcznik dla bibliotek) został napisany w języku jidysz przez I. Rauchfleischa oraz dr. L. Weissa i wydany przez Towarzystwo Kursów Wieczorowych dla Robotników (TKWdR) w 1929 r. w Warszawie. W zamyśle autorów przeznaczony miał być dla żydowskich bibliotek robotniczych. **Metody badań** – W artykule dokonano analizy zawartości podręcznika, przedstawiając pokrótce treść każdego rozdziału. **Wyniki i wnioski** – Przeprowadzona analiza treści podręcznika pozwoliła stwierdzić, że wprawdzie była to publikacja przeznaczona dla bibliotek robotniczych, ale służyć mogła również jako poradnik dla każdego typu biblioteki, gdyż zawiera wiele ogólnych wskazówek i informacji, a także obszerny aneks z gotowymi wzorami dokumentów.